

SCI-CONF.COM.UA

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

**PROCEEDINGS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 5-7, 2021**

**LONDON
2021**

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО
ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**

Збарський Василь Кузьмич

д.е.н., професор

Грибова Діана Вікторівна

к.е.н., доцент, докторант

Збарська Анна Василівна

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м. Київ, Україна

Анотація. Обґрунтовано необхідність вирішення проблем забезпечення ефективного розвитку сільського зеленого туризму за умов реалій сьогодення; визначення актуальності дослідження, його значення в теоретичному, методологічному та практичному аспектах. Зазначається, що «зелені садиби», що переважно є базовими ланками системи сільського туризму, можливо створювати практично у будь-якій місцевості (навіть у місті), якій притаманні певні природні або етнічно-культурні властивості. Таким чином, дана ситуація обумовлена одночасним впливом низки факторів, характер дії яких має не тільки суто економічну, а й соціальну та екологічну природу.

Ключові слова: екологічний туризм, зелена садиба, відпочинок, інфраструктура села, розвиток, екологічне маркування садиб.

Сільський зелений туризм має, перш за все, позитивний вплив на поліпшення умов і якості життя на селі. Він розширює сферу зайнятості населення, дає селянам додатковий заробіток. Зростання потоку туристів сприяє розвитку малого підприємництва та приватної ініціативи, розбудови

інфраструктури села (доріг, транспорту, очисних споруд, засобів зв'язку, стоянок, місць для відпочинку та розваг тощо), активізує діяльність громадян у відродженні та збереженні культурної і архітектурної спадщини.

Але, як тільки селянин-підприємець починає займатись цією досить новою для українського ринку справою, одразу ж стикається з рядом досить вагомих проблем. Однією з найбільших є відсутність нормативно-правової бази, яка б регулювала ці відносини. Українське законодавство до цих пір не визначило на рівні закону чи іншого нормативного акту однозначне трактування — поняття зелений (екологічний) та сільський туризм [2]. В табл. 1 наведено вимоги до ведення діяльності з сільського зеленого туризму.

Таблиця 1

Вимоги до ведення діяльності з сільського зеленого туризму

Вид діяльності	Без реєстрації як підприємець	Зареєстровані підприємці
Дозволені види діяльності	Послуги з розміщення та харчування	Інші види туристичних послуг
Участь у місцевих програмах розвитку сільського зеленого туризму	Дозволена	Дозволена
Дотація безробітним на започаткування власної справи у сфері сільського зеленого туризму	Не призначається	Може призначатися за умов складання бізнес-плану
Трудові договори з іншими особами, крім членів сім'ї	Підлягають реєстрації органом державної служби зайнятості	Необмежено
Ліцензування	Не потрібне	Обов'язкове для інших видів послуг, крім розміщення і харчування
Сертифікація	Добровільна	Обов'язкова (до семи номерів для туристів у садибі - добровільна)
Реєстрація договорів	Не потрібна, якщо строк розміщення кожного туриста менше 15 днів	Не потрібна, якщо строк розміщення кожного туриста менше 12 міс.
Сплата податку на додану вартість	Не сплачується на суму послуг з харчування туристів до 300 тис. грн протягом останніх 12 міс. Оренда приміщень звільнена від ПДВ	Не сплачується на суму послуг із харчування туристів до 300 тис. грн протягом останніх 12 міс.
Сплата податку з доходів фізичних осіб	Окремі дії не потрібні	13% доходу, за винятком пов'язаних витрат. Збори в Пенсійний фонд нараховується на суму до 10 прожиткових мінімумів на місяць
Припинення діяльності	Окремі дії не потрібні	Треба знятися з обліку як приватному підприємцю

Кабінет Міністрів України тлумачить вищезгадану проблему наступним чином – сільський зелений туризм - це специфічний вид туризму. Він передбачає не тільки відпочинок у сільському будинку, але і можливість спостерігати рослинний і тваринний світ, знайомитися з традиціями певного регіону, відчутти взаємозв'язок людини з природою. Зелений туризм — це туристична діяльність на території натуральних природних ландшафтів з елементами благоустрою, де існують умови для короткочасного відпочинку (від 5-10 год. до 1-2 днів), збору ягід та грибів, відпочинку на пляжах тощо [5].

Отже, можна зробити висновок, що в Україні є прагнення, задуми та добрі наміри щодо розвитку зеленого туризму, але на цьому все і закінчується, оскільки спеціально розробленого та впровадженого документа, який би регулював зелений туризм, поки що нема. Але селяни, що задіяні в цій галузі, не опускають рук, намагаються прокласти собі шлях самостійно, допомагаючи один одному. На цих засадах була створена Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, яка і займається проблемами галузі. Так, для чіткої градації рівня надання послуг спілкою запроваджена добровільна система екологічного маркування агросадиб "Зелена садиба" [1].

Розвиток сільського зеленого туризму надзвичайно позитивно впливає на загальноекономічні показники функціонування села. Залучаючи туристів, мешканці села заповнюють надзвичайно велику нішу по зайнятості. Адже розвиваючи сферу обслуговування збільшується кількість робочих місць та потреба у висококваліфікованих фахівцях в галузі туризму. Сільський зелений туризм започаткувався в Закарпатті, як одиночні випадки, але з плином років дуже стрімко почав набирати оберти в кількісному показнику, та в останні роки вже носить масовий характер [3,4]. Основним чинником такого стрімкого розвитку стали – помірні ціни за досить високу якість обслуговування. Бажання членів-власників домогосподарств залучити і на наступний рік своїх відпочивальників дало свої плоди, адже відзиваючись позитивно про якість та особливість такого відпочинку приваблює все нових і нових туристів. Більше того, дуже велика частина осіб, які зупинились і відпочивали в

домогосподарствах залучених до зеленого туризму, стають постійними клієнтами та з року в рік відвідують одного і того ж господаря.

Отже сільський зелений туризм – це симбіоз двох зацікавлених сторін: селян, які в почали освоювати не традиційну для села справу та відпочиваючих, що згодилися на використання цих послуг для задоволення власних потреб у відпочинку та оздоровленні. А загалом це дало винятково важливий результат – створення нових робочих місць, яке дуже позитивно відображається у економічному розвитку регіону та має позитивний вплив в загальнодержавному масштабі.

Виняткове значення розвиток зеленого туризму на селі має і для селян, які займаються традиційними сільськими видами зайнятості – вирощуванням культур та відгодівлею худоби. Якщо одні домогосподарства забезпечують умови відпочинку (проживання, інвентар), інші отримують змогу реалізації вирощеної продукції. Збут такого товару, як правило, здійснюється двома шляхами: через постачання господарів продуктами харчування та утворення невеликих ринків в місцях масового скупчення будиночків відпочиваючих або в центрі села.

У зв'язку з появою нового ринку збуту, спостерігаються позитивні тенденції в розвитку та збільшенні вирощування домогосподарствами овочевих, ягідних культур, відроджуються занедбані та закладаються нові плодові сади. При чому, унікальність цього процесу полягає в тому, що споживач виявляє попит і тим самим стимулює виробника виробляти екологічно чистий продукт, при мінімальному застосуванні хімічних добрив та засобів обробітку рослин. А цей процес в свою чергу надзвичайно позитивно відображається на розвитку навколишньої флори та фауни.

Відчутно торкається розвиток такого виду туризму і тваринництва, і не тільки традиційного – вирощування худоби і птиці на м'ясо, а і розведення коней для надання верхових прогулянок, катання у візках в кінній упряжці тощо. Саме завдяки цим процесам зараз досить активно почали відновлювати поголів'я коней, а зокрема гуцульської породи, яка пристосована до життя в

Карпатах і за останні роки майже зникла. Дуже частим явищем стало створення живих куточків в яких утримуються характерні для Закарпаття дикі тварини, на яких турист може поглянути з відстані витягнутої руки, та навіть прийняти участь в їх годуванні, що користується шаленою популярністю у дітлахів.

Залучення туризму в село позитивно відбилось і на відродженні ремісництва та виготовлення сувенірів. Домашні майстерні по виробництву традиційних елементів оздоблення в Закарпатському стилі та пам'ятних сувенірів регіону набрало масового характеру. Зародився навіть новий вид дозвілля відпочиваючих – це навчання ремеслу. Під пильним наглядом майстра турист власноруч виготовляє собі сувенір з дерева чи кераміки. Що в свою чергу знову ж таки позитивно відбилось на зайнятості населення [1].

З кожним роком чітко прослідковується розвиток та вдосконалення функціонування зеленого туризму на селі. А саме: в зв'язку з географічним розміщенням Закарпатської області чітко виділяється сезонність припливу туристів – влітку та особливо взимку. І ряд домогосподарств вже почали стикатись з проблемою перенасиченості туристами та не встигали їх самі обслуговувати. В зв'язку з цим господарі вдосконалили свій підхід до обслуговування відпочиваючих шляхом кооперації та розподілу між домогосподарствами певних функцій, які кожен чітко виконує. Наприклад, одні домогосподарства займаються підготовкою та наданням житла, інші забезпеченням провіанту, також існують люди які займаються транспортуванням, екскурсіями тощо. Завдяки такій кооперації тут зайнято більшу масу населення, та утворюється змога надати якісніше послугу, завдяки вузькій спеціалізації та можливості ретельніше віднестись до виконуваної роботи.

Надзвичайно позитивно відбивається розвиток такого виду туризму на розвиток соціальної інфраструктури села. Домогосподарства кооперуються та протягують водогони, підводять газ, впливають на місцеву владу, щодо покращення автошляхів, впроваджуються нові маршрути автотранспорту. Навіть на зовнішньому вигляді будинків дається в знаки туристичний попит,

кожен із господарів старається зробити свою оселю якомога привабливішою – здійснюють ремонти, висаджують декоративні квіти та вдосконалюють навколишній ландшафт.

Аналізуючи характер взаємозв'язку туристичної сфери із іншими складовими національної економіки, а також її вплив на соціальні процеси в межах країни, слід відмітити наступні стимулюючі та уповільнюючі фактори (рис. 1).

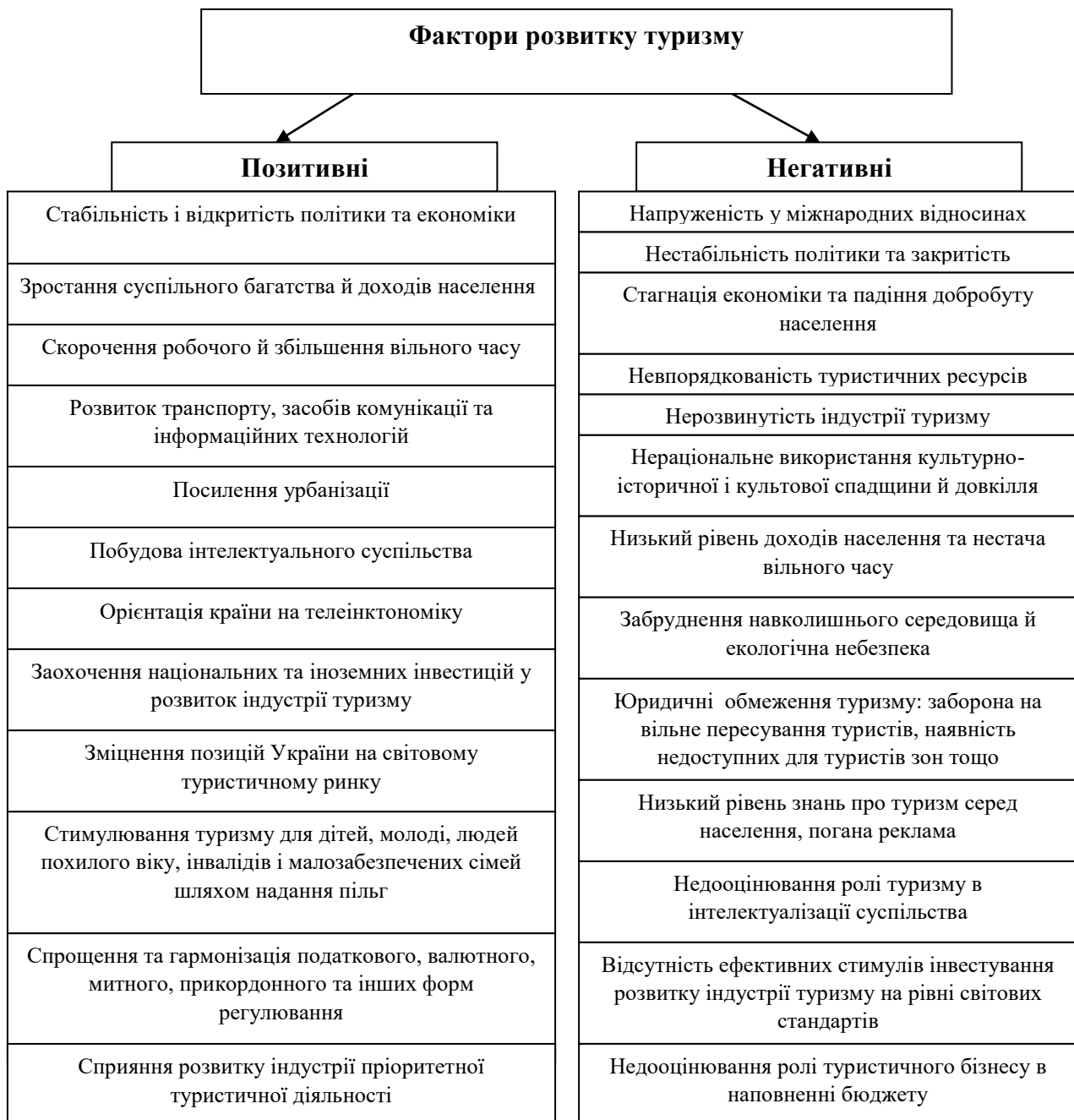

Рис. 1. Умови розвитку туристичної сфери в Україні

Розвиток зеленого туризму також дуже позитивно відбився і на

культурній спадщині села. Туристи починають відвідувати численні музеї, старі замки, яких, наприклад, в Закарпатті більше 15, подорожувати за туристичними пішими маршрутами та паралельно оплачуючи ці послуги, роблять вливання в розвиток та підтримання належного стану цих об'єктів. З одного боку, на функціонування туристичних об'єктів, попит на відповідні послуги позитивно впливає загальний рівень добробуту населення, відповідний глобалізаційний вектор розвитку національної економіки, запровадження стандартів постіндустріального інформаційного суспільства тощо. Разом із цим уповільнюють темпи розвитку туристичної галузі недосконалість національної нормативно-правової системи, недостатній рівень розвитку самої туристичної галузі та її складових, недоліки інфраструктурного забезпечення, екологічні проблеми навколишнього середовища, загальні негативні економічні тренди тощо.

Отже сільський зелений туризм та агротуризм, що є одним з його різновидів, є дуже подібними до екотуризму, та виконують ряд однакових функцій таких як покращення життя селян, реалізацію виробленої ними продукції, збереження оточуючої природи. А також вони є взаємозв'язані та доповнюють одне одного, що приводить до того, що інколи їх важко відрізнити [1, с.87].

За цих умов набирає особливої значущості вивчення закордонного досвіду забезпечення ефективного функціонування туризму як складової національної системи соціально-економічних відносин. Світова практика доводить, що за сучасних умов туристична галузь відіграє надзвичайно важливу роль в економічному та соціальному аспектах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Горішевський П.А. та ін. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. 148 с.
- 2.Збарський В. К., Грибова Д. В. Сільський зелений туризм як форма малого підприємництва сільського населення. Зб. наук. праць ТДАУ. 2020. № 1

(41). С. 125-132.

3. Збарський В. К. Сільський туризм як форма зайнятості та формування середнього класу на селі. Економічні студії. Науково-практичний журнал. Львів, 2019. № 3. С.54–58.

4. Збарський В. К., Грибова Д. В. Концептуальні засади забезпечення розвитку сфери туризму у приморських регіонах степової зони України. Зб. наук. праць ТДАТУ №1 (41). 2019. С.136-146

5. Збарський В. К., Грибова Д. В. Малі форми господарювання у розвитку внутрішнього туризму України. Вісн. Черкаського ун-ту: Серія «Економічні науки». Вип. 2. 2020. С. 160-169.

6. Зелений туризм URL: <http://ruraltourism.com.ua/index2.php?> (дата звернення 22.12.2020)